

Літ.: Микитенко О. “Всесвіт”. Сторінки історії //Всесвіт, 1985, № 1, 3.

М.М.Варварцев.

ВСЕСВІТНІ ФЕСТИВАЛІ МОЛОДІ І СТУДЕНТІВ – міжнародні зустрічі молоді, які проводилися від 1947 до 1989. Їх організаторами виступали Всесвітня федерація демократичної молоді (ВФДМ) і Міжнародна спілка студентів (МСС). Всього відбулося тринадцять фестивалів: 1-й – Прага 1947, 2-й – Будапешт 1949, 3-й – Берлін 1951, 4-й – Бухарест 1953, 5-й – Варшава 1955; 6-й – Москва 1957, 7-й – Відень 1959, 8-й – Хельсінкі 1962, 9-й – Софія 1968, 10-й – Берлін 1973, 11-й – Гавана 1978, 12-й – Москва 1985, 13-й – Пхеньян 1989. Ідея таких форумів була запропонована на Всесвітній конференції молоді в Лондоні, яка відбулася у жовтні–листопаді 1945. Фестивальний рух ставив за мету об’єднати молодь і студентів у боротьбі проти загрози нової світової війни, за справедливий і міцний мир на планеті, національну незалежність народів. Фестивали проходили у формі дискусій, мітингів і зборів й супроводжувалися спортивними змаганнями, виступами артистів і учасників художньої самодіяльності, кінопереглядами тощо.

У 1-му фестивалі взяли участь 17 тис. чол. із 71 країни світу. Урочисте відкриття його відбулося 20 липня 1947 на стадіоні “Страгов” під звуки “Марша молоді світу” (з 2-го фестивалю “Гімн демократичної молоді”). Празька зустріч тривала 27 днів. 23 липня її учасники зібрались на мітинг пам’яті жертв фашизму на місці руїн села Лідіце, знищеного гітлерівцями під час Другої світової війни. На спеціальній конференції обговорювались проблеми молоді колоніальних країн. До складу делегації СРСР за участю представників України входило 482 чол. Була відкрита виставка “Радянська молодь у дні війни і дні миру”, демонструвались кінофільми, у найбільшому концертному залі Праги “Люцерн” відбувся концерт митців. На конкурсі музикантів–виконавців одну з перших премій журі присудило скрипалю з України Л.Когану. У Празі було прийнято рішення про регулярне проведення фестивалів.

У 2-му форумі взяли участь 630 юнаків і дівчат із СРСР. Програма фестивалів була насичена політичними акціями й культурними заходами. Творчу молодь України представляли солістки Київського театру опери і балету Г. Шоліна і Є. Чавдар, які здобули призи майстрів національного мистецтва, а також студент Київської консерваторії Є. Червонюк. У спортивних змаганнях відзначилися українські спортсмени І.Кантюх, Є.Буланчик, В.Чукарін, Н.Піменова. Аспірант Київського інституту фізкультури, майстер спорту з багатоборства П.Денисенко завоював перше місце.

Починаючи з 3-го, форуми молоді отримали офіційну назву – “Всесвітній фестиваль молоді і студентів”. У Берліні вперше було проведено День студентів, присвячений 5-й річниці створення Міжнародного союзу

студентів, і День дівчат, організований з ініціативи французької та італійської делегацій. На конкурсах фестивалю продемонстрували своє мистецтво молодіжний танцювальний колектив УРСР і Є.Чавдар, яку після виконання відомого романсу М.Кропивницького називали “українським соловейком”.

У 5-му фестивалі взяло участь майже 30 тис. юнаків і дівчат з 114 країн. Під час виконання його мистецької програми високу оцінку журі одержали виступи представників України: тріо бандуристів у складі В.Третьякової, Т.Поліщук, Н.Павленко, Український ансамбль народного танцю та ін.

6-й фестиваль проходив з 28 липня по 11 серпня 1957 під гаслом “За мир і дружбу!” за участю 34 тис. молодих посланців із 131 країни. До складу делегації СРСР входили 3719 юнаків і дівчат. Готуючись до фестивалю, молодь Одеського судноремонтного заводу побудувала пасажирський катер “Фестивальний”. Понад 200 робіт вишивальниць, ткаць, килимниць Решетилівського району Полтавської області були відправлені у Москву для показу на форумі. Одним з головних місць зустрічі учасників фестивалю стала Одеса, куди на теплоходах “Победа”, “Крым”, “Грузия”, “Белоостров” прибули юнаки і дівчата з Франції, Італії, Єгипту, Сирії, інших країн, а також Київ, через який залізницею вони прямували до Москви. Україну представляли виробничники, студенти, діячі мистецтв. На сценах і майданчиках виступали хор одеських студентів, народний хор Черкаської області, Прикарпатський ансамбль пісні і танцю, молодіжний оркестр Ворошиловграда тощо. Музиканти Ф.Каравай, В.Паньков, С.Баштан одержали найвищу нагороду всесвітнього форуму – золоту медаль, солістка Київського театру опери та балету Белла Руденко – з рук прославленого італійського маестро Тіто Скіпа золоту медаль і диплом фестивалю. Загалом творча молодь України привезла з фестивалю понад 20 медалей. В урочистому концерті України, що відбувся у театрі Станіславського і Немировича-Данченко, виступили співаки Б.Руденко і В.Тимохін, флейтист В.Антонов, артисти балету Київського театру опери і балету І.Лукашова і В.Парсегов, студенти Львівської консерваторії сестри Марія, Даниїла і Ніна Бойко. На Міжнародній виставці образотворчого і прикладного мистецтва демонструвалися картини “Юнга” київської художниці А.Рибачук і “Перші сходи” М.Стороженка. Учасники фестивалю мали можливість познайомитися з досягненнями українських спортсменів Л.Латиніної, В.Чернобая, І.Богдана, В.Крепкіної, Ю.Кутенко, В.Синявського та ін.

Після закінчення фестивалю в Москві столиця України прийняла учасників 4-го конгресу ВФДМ. 15 серпня спеціальним поїздом до Києва прибули делегати конгресу, який проходив з 16 по 23 серпня на території Республіканської виставки передового досвіду в народному господарстві УРСР. В його роботі взяли участь 320 делегатів з 80 країн, а також 174 спостерігача від 141 національної і міжнародної організації, які не входили до ВФДМ. Вони заслухали і обговорили доповідь президента Федерації Бруно Берніні “Молодь у сучасному світі і завдання ВФДМ”, затвердили новий Статут і обрали новий склад виконавчих органів ВФДМ. Конгрес ухвалив резолюцію солідарності з народами Середнього і Близького Схо-

ду у їх боротьбі проти колоніалізму, за національну незалежність, захист прав і свобод молоді. Було також прийнято Звернення до молоді світу, до всіх народів, парламентів і урядів, до ООН про негайне припинення випробувань ядерної зброї і заборону її. Крім пленарних засідань, у Києві відбувалися засідання комісій-колегій: “Взаємне знайомство і співробітництво між молодіжними організаціями країн з різними суспільно-економічними системами”, “Молодь і європейське співробітництво”, “Молодь, проблеми колоніалізму і принципи Бандунгської конференції”, “Про заборону випробувань термоядерної зброї”, “Студенти, їх зв’язок з трудящою молоддю, участь у розв’язанні завдань, що стоять перед суспільством”, “Жіноча молодь у сучасному суспільстві” тощо. 17 серпня в приміщенні академічного театру опери та балету ім. Т.Г.Шевченка відбулася зустріч делегатів конгресу з діячами культури столиці України. Гостей привітали член Бюро Всесвітньої Ради Миру О.Корнійчук, голови Спілки українських письменників М.Бажан, Спілки художників України М.Дерегус, Спілки композиторів України К.Данькевич, народна артистка СРСР Н.Ужвій. 21 серпня уряд УРСР влаштував прийом на честь учасників конгресу, на якому були присутні діячі науки, культури, представники молодіжних і громадських організацій республіки. Від імені президії конгресу Бруно Берніні передав молоді України почесний прапор Федерації. Делегати конгресу також побували на промислових підприємствах, в учбових закладах, колгоспах, радгоспах України.

Серед заходів 7-го фестивалю у Відні помітною подією стала зустріч української та італійської молоді. Вона пройшла під знаком вшанування пам’яті про подвиг українського юнака М.Буянова, який героїчно воював в роки війни в одному з італійських партизанських загонів. Представники України були нагороджені 19 медалями. З великим успіхом на фестивалі виступили артистка Київського театру опери і балету З.Христинич, солісти Українського народного хору М.Кондратюк, Ю. Гуляев та ін.

У 8-му форумі, який приходив з 27 липня по 5 серпня, вперше брали участь делегації тих країн Азії та Африки, які нещодавно здобули національну незалежність. У рамках фестивалю працював Міжнародний клуб, де проводились дискусії, конкурси, концерти, виставки. Було закладено парк дружби. Делегат, український поет Д.Павличко написав про це: “Сьогодні в Хельсінкі я з друзями берізьку в парку садовив”. Танцювальний колектив державного українського народного хору був удостоєний золотої медалі.

На 9-му фестивалі в Софії Україну представляли, серед інших, український танцювальний ансамбль “Ятрань”, шахтар з Донбасу, письменник, автор книги “Всем смертям назло” В.Тітов.

10-й фестиваль проходив з 28 липня по 5 серпня під гаслом “Юність викриває імперіалізм”. На ньому були присутні 25 тис. посланців молоді з 140 країн. Від України у форумі взяли участь 130 юнаків та дівчат. Відбулася зустріч представників міст-побратимів Кривого Рогу та Мансфельда.

До 11-го форуму комсомольці Сімферопольського заводу телеапаратури виготовили в подарунок кубинцям останню модель телевізора “Крим”.

На фестивалі молодий київський художник В.Чуйков біля своєї картини “Че” зустрів батька відомого борця за незалежність і свободу народів Латинської Америки Че Гевари.

Традиції фестивального руху знайшли своє продовження в ініціативі молоді у зв'язку з 12-м фестивалем у Москві. На першому засіданні Міжнародного підготовчого комітету (лютий 1984, Гавана) було прийнято рішення провести цей форум під гаслом “За антиімперіалістичну солідарність, мир і дружбу!” Важливе місце у фестивальній підготовці займали трудові ініціативи і акції молоді. На будовах і підприємствах, у сільсько-господарських кооперативах, учбових закладах було розгорнуто змагання, влаштувалися конкурси художників, діячів культури, зустрічі з учасниками минулих фестивалів, вікторини. Відбулася естафета “Пам'ять”, присвячена 40-річчю Перемоги над фашизмом і японським мілітаризмом. Її було організовано за сприяння молодіжних організацій зарубіжних країн. 15 квітня 1985 у Чопі зібрався мітинг-маніфестація солідарності юнацтва на честь 40-річчя Великої Перемоги і 12-го Всесвітнього фестивалю. В Україні проводилися суботники й недільники, кошти від яких надходили у фонд фестивалю.

Всесвітня зустріч проходила 27 липня – 3 серпня 1985. В ній взяли участь понад 20 тис. осіб з 157 країн світу. Радянська делегація нараховувала 2 тис. юнаків і дівчат, із них 249 представляли Україну. Підняти прапор фестивалю доручили нікопольському робітнику С.Морозову разом із студенткою московського педінституту І.Остаповою і посланцем Куби – дворазовим олімпійським чемпіоном А.Хуанторена. Кожен день форуму мав свій девіз: “Молодь і студенти за мир, відвернення ядерної війни, роззброєння”; “Молодь і студенти за антиімперіалістичну солідарність”; “Молодь і студенти за свої права”; “Молодь і студенти за економічне співробітництво, розвиток, новий міжнародний економічний порядок”; “Молодь і студенти за безпеку і співробітництво”. В дні фестивалю відбулися заходи, присвячені 40-річчю атомного бомбардування Хіросіми і Нагасакі, 10-річчю з дня підписання у Хельсінкі Заключного акту наради з безпеки і співробітництва у Європі та ін. Делегати взяли участь у спорудженні пам'ятника Перемоги, масових зборах, на які прийшли ветерани Другої світової війни, борці руху Опору, у мітингу “Хіросіма і Нагасакі остерігають – трагедія не повинна повторитися!”. У межах фестивальної програми, для обговорення проблем сучасності, було організовано 15 тематичних центрів. Працювали 40 клубів національних делегацій, 13 інтерклубів, міжнародний дитячий фестивальний табір, міжнародний парк мистецтва. Відбулися зустрічі гірників Донбасу і Великобританії, металургів Запоріжжя та їх чехословацьких, польських, німецьких, угорських колег. У павільйоні України було розгорнуто виставку про розвиток культури і мистецтва. Відкрилися імпровізоване кафе української кухні, дискотека українських вокальних і танцювальних мелодій. 2 серпня у Палаці спорту відбувся урочистий концерт, у якому взяли участь посланці України. Делегати і гості форуму виїздили до інших міст СРСР. На Україні вони побували у Києві, Харкові, Донецьку, Ворошиловграді,

Львові, Чернігові. 12-й Всесвітній фестиваль став головною подією оголошеного ООН Міжнародного року молоді.

Останній – 13-й фестиваль проходив вперше на Азіатському континенті – в Пхеньяні з 1 по 8 липня 1989 під гаслом “За антиімперіалістичну солідарність, мир і дружбу”. На ньому зібрались представники з 180 країн і Західного Берліна, всього – 15112 делегатів. Радянська делегація складалася з 600 учасників, у тому числі 29 від України. У підготовці і роботі форуму активну участь взяли неформальні об’єднання молоді. На фестивалі було прийнято Послання молоді світу, яке відзначало вклад молоді і студентів планети у боротьбу за зменшення ядерних арсеналів та містило заклик зміцнювати зусилля для побудови світу без ядерної зброї.

Літ.: Міжнародний фестиваль молоді в Празі //Радянська Україна, 1947, 12 серпня; VI Всесвітній //Радянська Україна, 1957, 28 липня; У Москві, на VI Всесвітньому фестивалі//Радянська Україна, 1957, 1, 4, 6, 7, 8 серпня; IV Конгрес ВФДМ //Радянська Україна, 1957, 17–24 серпня; Мошняга В.П. Всемирная федерация демократической молодежи. – М., 1976; История международного молодежного и детского движения. – М., 1983; Актуальные вопросы международного молодежного движения. – М., 1983; Из истории фестивального движения //Вестник КМО СССР, 1984, №1; Молодежь планеты голосует за мир. – М., 1985; Всемирный фестиваль молодежи и студентов. – М., 1985; Свято юності, миру, дружби//Радянська Україна, 1985, 28 липня; Невгасимий факел дружби //Радянська Україна, 1985, 4 серпня; Гори факел Всемирного// Комсомольская правда, 1989, 2 июля; Кто нас представляет у Пхеньяні// Молодь України, 1989, 1 липня.

Н.В.Кривець.

ВСЕСВІТНІ ФОРУМИ УКРАЇНЦІВ. Ідея всесвітнього зібрання українців належала Українському клубу в Женеві (Швейцарія), зокрема його голові П.Чижевському. 1920 у часописі “Український голос” була вміщена відповідна відозва – “До всіх громадян-українців Великої Наддніпрянської України, Бессарабії, Чорноморії, Середньої Азії, Сибіру, Зеленого Клину, Галичини, Буковини, Карпатської України, Лемківщини, Злучених Держав Північної Америки, Канади, Аргентини, Бразилії та інших земель, де тільки живуть українці”.

Однак 1-й В.ф.у. був проведений лише після здобуття Україною незалежності (Київ, 21-24 серпня 1992). Його організаторами були товариства “Україна”, “Просвіта”, Народний рух України, Комітет у справах національностей при Кабінеті Міністрів України, Світовий конгрес вільних українців, Український народний союз, Конгрес українців Канади, Союз українських організацій Австралії, НТШ у Франції, Об’єднання українців у Польщі та ін. У форумі взяли участь понад 1,5 тис. делегатів від українських громад з 26 країн світу. Делегати й гості обговорили питання співпраці світового українства, його єднання довкола ідей будівництва